

1736
Сесия

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ТРИДЕСЕТ И ОСМО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО КУЛТУРАТА И МЕДИИТЕ

СТ А Н О В И Щ Е

на Комисията по културата и медиите

ОТНОСНО: Определение на Конституционния съд от 31.07.1997 г., с което Народното събрание е конституирано като страна по конституционно дело № 10 от 1997 г. за установяване на противоконституционността на решението на Народното събрание от 10.07.1997 г. за промени в ръководствата на БНТ и БНР (ДВ, бр. 56/1997 г.)

Уважаеми г-да конституционни съдии,

Според § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията правната уредба на БНТ и БНР трябва да стане със закон. До създаването на нова законодателна уредба Народното събрание осъществява правомощията, които ВНС има по отношение на тези национални институти. От тази конституционна разпоредба произтича и правото на парламента временно, до създаването на законодателна уредба, да избира и освобождава генералните директори на БНТ и БНР.

Съгласно тълкуването, залегнало в Решение № 16 от 19.09.1995 г. (обн. ДВ, бр. 86/1995 г.) и Решение № 24 от 12.12.1995 г. (обн. ДВ, бр.1/1996 г.) на Конституционния съд с правомощието на Народното събрание да избира и освобождава генералните директори на БНТ и БНР почти изцяло се изчерпват правомощията на парламента по отношение на двете национални институции, тъй като чл. 40, ал. 1 от Конституцията не допуска каквито и да било форми на влияние от страна на държавен орган или парламентарно мнозинство.

Правомощията на Народното събрание да избира и освобождава генералните директори на БНТ и БНР са му конституционно възложени **до създаването на законодателна уредба**. Конституционната норма на § 6 от Преходните и заключителни разпоредби има изключителен характер и не може да се тълкува разширително от парламента - т. Е. Законодателният орган не може да излиза извън кръга на правомощията по избиране и освобождаване на генералните директори и да въвежда различни механизми за контрол и влияние върху националните медии.

Законът за радиото и телевизията (ДВ, бр. 77/1996 г.) следваше да създаде новата законодателна уредба, предвидена в Конституцията и да отмени правомощията, които Народното събрание имаше временно по отношение на БНТ и БНР. С Решение № 21 на Конституционния съд от 14.11.1996 г. (обн. ДВ, бр.86/1996 г.) бяха обявени за противоконституционни редица разпоредби от Закона за радиото и телевизията. Сред обявените за противоконституционни са и разпоредбите относно характера на Националния съвет за радио и телевизия и начина за неговото формиране.

С влизане в сила на решението на Конституционния съд обявените за противоконституционни текстове от Закона за радиото и телевизията престанаха да действат и да регулират обществени отношения, съгласно чл. 151, ал. 2, изр. трето от Конституцията. Съгласно Решение № 22 от 31.10.1995 г. (обн. ДВ, бр. 105/1995 г.) на Конституционния съд частта от закона, която е обявена за противоконституционна, губи действието си, което означава, че престава да съществува занапред. Влизането в сила на решението на Конституционния съд е **равносилно на отмяна на закон от Народното събрание**. Когато Конституционният съд обяви за противоконституционен закон, с който се отменя или изменя действащ закон, последният възстановява действието си в редакцията преди отмяната или изменението (Решение № 22 от 1995 г.). При Закона за радиото и телевизията хипотезата е по-различна - обществените отношения преди приемането на Закона за радиото и телевизията не са били уредени със закон, а с § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията.

Доколкото текстове от Закона за радиото и телевизията не са обявени за противоконституционни и продължават да действат, то този закон създава някаква законодателна уредба. Същевременно след влизането в сила на Решение № 21 на Конституционния съд от 14.11.1996 г. тази законодателна уредба става непълна и негодна да регулира важни правоотношения и особено правоотношенията, свързани с ръководството на БНТ и БНР. **Именно поради липса на законодателна уредба не е възможно както създаването на Национален съвет за радио и телевизия, така и избирането и**

освобождаването на другите органи за управление на БНТ и БНР - генерални директори, управителни и програмни съвети.

Конституцията не съдържа разпоредба, която да задължава Народното събрание в определен срок да се произнесе по обявения за противоконституционен закон. В същото време от конституционна гледна точка е недопустимо съществуването на законова празнота в правовия ред. Чл. 4, ал. 1 от Конституцията изисква намирането на решение, при което едновременно да се премахнат от правовия ред противоконституционните разпоредби от даден закон и същевременно да се запълни евентуална законова празнота. В тази връзка Конституционният съд е приел, че отмяната на противоконституционен закон има **възстановително действие** по отношение на отменения или изменен закон, т. е. Възстановява се предишната правна уредба, която съответства на Конституцията.

Въпросът за действащата правна уредба по отношение на БНТ и БНР е наистина сложен и се нуждае от компетентното тълкуване на Конституционния съд. Логиката и духа на Конституцията обаче налагат да се приеме, че **там, където поради отмяна на противоконституционни текстове в Закона за радиото и телевизията отсъства законодателна уредба, следва временно, до приемането на закон (нова законодателна уредба) да се прилага § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията.**

Необходимостта Народното събрание да встъпи отново в даденото от Конституцията право временно да избира и освобождава генералните директори на БНТ и БНР се налага и от чисто практически съображения.

След закриването на Комитета за телевизия и радио (ДВ, бр. 22 от 1990 г.) БНТ и БНР престават да бъдат изпълнителни органи и стават самостоятелни, автономни, общонационални и надпартийни институти. Тяхната връзка с държавата обаче се запазва - конституционната повеля за превръщането им в автономни обществени институти не отменя все още характера им на държавни медии (виж и раздел III на Решение № 7 на Конституционния съд от 4 юни 1996 г. - обн. ДВ, бр. 55/28.06.1996 г.), най-малкото от гледна точка на собствеността и финансирането от държавния бюджет. В тази връзка държавата е правото си да предявява определени изисквания към тяхното управление, без по този начин да се засягат тяхната структурна независимост и правата, гарантирани в чл. 39, 40 и 41 от Конституцията.

Според Закона за радиото и телевизията (чл. 15) генералните директори на БНТ и БНР се избират от Националния съвет по радио и телевизия. Като предвижда избирането на генералните директори на БНТ и БНР да става от Националния съвет за радио и телевизия, законодателят е определил този Национален съвет като "специализиран държавен орган" (чл. 8, ал. 2). Съгласно чл. 9 Националният съвет за радио и телевизия се формира по начин, който осигурява предимство за парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство.

Когато Конституционният съд обявява тези две разпоредби от закона за противоречащи на Конституцията, той не на последно място е държал сметка за правомощията на Националния съвет за радио и телевизия. В мотивите по т. 3 на Решението Конституционният съд счита за допустима единствено такава намеса от страна на държавен орган, която се ограничава до контролни и администра-

тивнонаказателни правомощия. Именно анализът на правомощията на Националния съвет за радио и телевизия показва, че възложените му от закона правомощия надхвърлят позволените от чл. 40, ал. 1 на Конституцията рамки и че тези правомощия не могат да се осъществяват от подобен по характеристики и начин на формиране орган.

Като анализира правомощията по чл. 15 от ЗРТ, Конституционният съд приема, че е допустимо съответен орган да осъществява тези правомощия, но този орган не може да бъде Националният съвет за радио и телевизия във вида, в който е той е предвиден в обявените за противоконституционни чл. 8, ал. 2 и чл. 9 от закона.

Невъзможността да бъде формиран Национален съвет за радио и телевизия, създадения на тази основа законодателен вакуум и правомощията на Народното събрание по § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията допускат само такава намеса от страна на държавата в лицето на Народното събрание, която да осигури наличието на орган, който отговорно да управлява собствеността (държавна) и упражняването на средствата от държавния бюджет. В тази връзка са и мотивите, изложени в решението за промени в ръководствата на БНР и БНТ (обн. ДВ, бр. 56 от 1997 г.). Необходимостта от подобни мерки беше особено остра по отношение на БНТ, която работеше без генерален директор.

И в този случай намесата от страна на държавата в лицето на конституционно оправомощения орган - Народното събрание, следва да се ограничи единствено и само до създаването на условия за нормално

функциониране и до преодоляване на съществуващата законова празнота.

XXXVIII Народно събрание при избора на генерални директори на БНТ и БНР е било водено от разбирането, че БНТ и БНР трябва да имат пълна самостоятелност при формирането на съответните управителни и надзорни органи, гарантирана независимост при осъществяване на текущото управление, редакторска независимост по отношение на програмните схеми и съдържанието на програмите, свобода при подбора на работещите в медията. В решаването на тези въпроси не съществува какъвто и да било акт на намеса от страна на XXXVIII Народно събрание или негови постоянни комисии, за разлика от предходни парламенти. Изборът на генерални директори на БНР и БНТ като гарантира интересите на държавата за опазване на държавната собственост и отговорно разходване на средствата от държавния бюджет, по никакъв начин не засяга свободата на БНР и БНТ и правата, гарантирани в чл. 39, 40 и 41 от Конституцията.

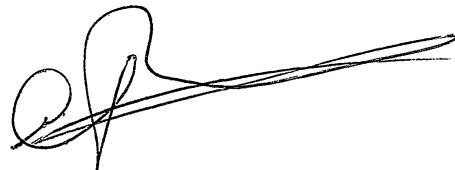
Решението за промени в ръководствата на БНТ и БНР е взето в пълно съответствие с ПОДНС. Народните представители суверенно, в съответствие с Конституцията и ПОДНС и със своята съвест и убеждение са решили решението да бъде гласувано изцяло, а не текст по текст.

Комисията по културата и медиите, като обсъди възраженията в искането на група народни представители за обявяване на противоконституционността на решението на решението за промени в ръководствата на БНТ и БНР, намира тези възражения за неоснователни и предлага на Конституционния съд да не уважи

искането на 50-те народни представители от XXXVIII Народно събрание.

11.09.1997 г.

С уважение:

Стоян Райчевски,

Председател на Комисията по културата

и медиите